Akta sporne z r. 1776

od Bartoszewicza

1/8 89 1889. III. 149.

8 sztuk

Numerus currens	Litera S.	Artes.	Leipzig Sturm und Koppe	Forma	Armarium	Forulus	Series
	Stade. F	Vom Musikalisch-Schönen. Mit Bezug auf Dr. E. Hanslick's gleichnamige Schrift. Inauguraldissertation	stron: 54 – .	8.			

Treść voluminu VIII.

1776

(62)

GŁOS ODPOWIEDNI

WW. JPP. Pawlikowskich Koniuszych Wwdztwa Minskiego

Przeciwko

Objekcyom na Dekret Remissyiny oczewisty Trblski przez JO. Xcia Jmci Ignacego MASSALSKIEGO Biskupa Wileń. nieprawnie zaliczonym.

Dwa naycelnieysze JO. Xcia Jmci do nieważności Dekretu zarzuty podano, z których jeden omylny, drugi niesprawiedliwy, a oba bezprawne.

Pierwszy z oświadczenia Sędziow przeciwko Remissie Trblskiey R. 1770. Marca 14. Dnia Ziemstwo Słonim: decydujący.

A ten im licznieysze zgromadził Argumenta, tym dokładnieysze o sobie dał świadectwo: że nic sprawiedliwego, nic słusznego i prawnego w sobie i za sobą niema.

Drugi z Dekretow Konfederackich, jakoby Dekret oczewisty Trblski kassujących, był wniesiony.

A ten jak jest zawodny i omylny, rzecz następująca będzie przeświadczeniem.

Rodzay tego Dekretu oczewistego Trblgo czy to z nastania swojego, czy to z czasu i mieysca, czy to z Osob ony składających, będzie na widok wzięty.

Ze wszech miar każdy Sędzia Obywatelskim sentymentem sprawiedliwości, nieskażoną wiarą i czystym sumnieniem przyznać musi jestestwo, moc i powagę słusznego i prawnego Dekretu.

Y gdyby ninieyszy Sąd Trblski z Sędziow pełnych znajomości Prawa złożony, miał Prawo powszechne około wszystkich, lub szczegulne około tego Dekretu rozpoznania, inaczey sądzić nie mógłby, jak za słuszny i Prawny.

Y nie przeto tu się odpowiedź na bezprawne zarzuty przed Sądem przywiedzie, iżby Trybunał albo approbował, albo reprobował takowy Dekret Przodkow swoich, gdyż ni do Kassaty, ni approbaty Prawa krajowego moc na to Sądowniczą nadającego nie ma.

Lecz iżby obelgę Praw przez zniewagę Dekretu jawnie doświadczywszy, tym przykładniey ukarał przestępstwo, im zelżywiey tenże Dekret spotwarzono.

Y przeto Nauka Prawna o własnościach każdego Dekretu krótka.

Dekret każdy ante quam zaydzie, te omnino antecedentia requisita ma, i mieć powinien.

1m° Pozew prawnie podany, tak uczy Art: 18. Roz: 4.

2d° Przed Urzędem Grodzkim lub Ziemskim in proprio districtu, aut Palatinatu zeznany, tak mieć chce Art: 17. i Konst: 1726. tit: o *Podawaniu Pozwow.*

3ti° Aktorat za nim uczyniony, tak dysponuje Art: 16. z Roz; 4 i Konst: 1726. tit: *Konserwaty.*

W szczegulności.

Dekret oczewisty te przed sobą uprzedzające mieć powinien

Reguły Prawne

1mo: Wzajemne kontrowersye, tak ostrzega Art: 54. z Roz: 4. gdy powodowey stronie każe czytać na Sądzie pozew, i dowodami popierać, a odwodowey nań odkazywać i dalsze podobne Prawa.

2do: Namowę w zawartym Kole, tak naucza Konst: 1726.

3tio: Większość wotow Sędziowskich przez Marszałka promulgowanych, a tym samym przez niego zaświadczonych, *taż sama Konst: przepisała.*

A 4to:

4to: Promulgatę in aperta ſtuba przez Kancellaryą, tak Konſt: 1764. oſtrzegła, ſub titulo *Deputaci.*

5to: Podpiſanie przez Marſzałka, Piſarza i Regenta, *na to Konſt: 1726. ſub titulo o Zapiſach, zaleciła.*

A tu już zwrócić ſię należy do Dekretu ozzew: Trblgo Remiſſyinego w Dacie 1770. Mar: 14. d. w tey ſprawie zapadłego, w czym też mu braknie z wymienionych Prawnych Reguł, a co też ma w ſobie nieważnego?

Bowiem prócz rekwizytow na każdy Dekret Prawem poſtanowionych względem Pozwu zeznanego, i Aktoratu za nim wynieſionego, te wſzyſtkie ma za ſobą Prawne przymioty, których Reguły Praw powſzechne po Dekretach oczewiſtych wyciągają, *widzieć w Produkcie.*

Były nayprzód obuſtronne kontrowerſye o łączenie Aktoratow, podobnież o determinacyą Sądu, do czego ſam JO. Xże Jmć zna ſię, gdy w Produkcie piſze in verba:

Bo lubo to jeſt pewnym: że Paleſtra od JO. Xżcia Biſkupa ſtawająca broniła Remiſſy do Ziemſtwa Słonim: &c. czytać Produkt na karcie 4. ſub litera B. *a to też jeſt pierwſzym Prawa dopełnieniem.*

Była namowa w tey ſprawie Sędziow, *i to prócz powſzechney wiadomości ſam JO. Xże Biſkup acz nie tak jak było wyznaje w Produktach i Replikach, gdy piſze, iż czaſu namowy Dekret przeformowany,*

A to jeſt drugiey reguły Prawney uiſzczeniem.

Była większość wotow Sędziowſkich przez Marſzałka ogłoſzona, i promulgata Dekretu przez Kancellaryą w czaſie z teyże namowy naſtąpiła.

Swiadczy o tym Dekret in originali Trblſki oczewiſty przez Marſzałka, Piſarza, ośmiu Deputatow i Regenta Trblgo podpiſany. *Widzieć i czytać ony.*

A to jeſt, co już trzeciey, czwartey i piątey Regułom Prawnym zadoſyć ſię ſtało.

Konkluzya o takim Dekrecie.

Z Prawa ogulnego na wſzyſtkie Dekreta oczewiſte tak akceſſoryine, jako pryncypalne dokładna, jasna, i interpretacyi nie wyciągająca.

A tak ferowane Dekreta oczewiſte nullo modo wzruſzane, & in dubium wokowane być nie mają, ſłowa Konſt: 1726. czytać.

Dokładniey:

Koſt: 1764. Roku Coron: ſub titulo *de valore Dekretow oczewiſtych* in verba:

Ażeby też Dekreta oczewiſte Trblſkie ex feriis partium controverſiis ferowane, &c. przez nikogo in ullum dubium wprowadzane i naruſzane nie były, lecz circa valorem ſui inviolabiliter perpetue zoſtawały, Czytać oną.

A co też tym Seymem poſtanowiono, to o twierdzy niewzruſeoney ſkonkludowano.

W punktach zaś præſenti lege opiſanych: *ażeby przeciwko teraznieyſzemu Rzplitey poſtanowieniu żadne przeſzłe Prawa na pomoc brane nie były, warujemy.* Słowa Konſt: Coron: 1764. tit: *o Gleytach, czytać.*

Więc Konſt: 1647. volumine 4. fol: 106. tit: o *Dekretach* na przeciw teraznieyſzemu Prawu, wezwana, by też była ſzkodliwą Dekretowi, nie mogłaby ſzkodzić, gdyż pośladnia Prawem ſzacunek Dekretow oczewiſtych dokładnie zmocniony.

Wſzakże gdyby pośledniego Prawa nie było, i z tey Konſt: 1647. moc Dekretow, któreby vim legis non ſaperent, i które nie ſą de novo emergenti utwierdzona, czegoż te Prawo broni. i co znaczy per vim legis broni ſtanowienia Praw w Trble per novum emergens, broni po Dekretach z nowo wynaydzionych Dokumentow Sądu nowego.

Jeſtże w Konſt: Coron: 1764, tak mocnym Dekreta Trblſkie zabeśpieczającey filarem, aby pod jakimkolwiek bądź rodzajem objekcyi, albo nieważności Dekretow oczewiſtych Trblſkich założona, albo tamże moc Trblwi reformowania lub kaſſowania Dekretow takowych, udzielona zoſtała.

Owſzem, nie jeſtże tam i władza Trblu dokładnie ograniczona, gdy przez nikogo in ullum dubium wprowadzać zakazano.

Co właśnie jakby napiſano w ſzczegulności: że ani przez Stronę, ani przez Sędziow, gdy powſzechnym terminem ſkonkludowano w tych ſłowiech: *przez nikogo.*

Nie jeſtże tam i czas, i ſpoſob znoſzenia Dekretow oczewiſtych Trblſkich zakazanym, gdy ogulnym trybem ſkonkludowano w tych wyrazach:

Lecz circa valorem ſui inviolabiliter perpetuo zoſtawały.

Wſzyſt-

Wszystko więc, to jest Konst: Coron: określonym, i dla powagi Dekretow oczew: Tryb: zakazanym, co przed czasy, acz bezprawnie na zniewagę Dekretow nadarzać się mogło w niezmiernych objekcyach używanym.

W objekcyi pryncypalney JO. Xcia Jmci.

Uformowano Argument Prawu przeciwny z prywatnego Manifestu Ex-Deputatow w liczbie 13. pod tytułem *Oświadczenie* uczynionego, iż Dekret Trblski oczewisty *Remissionis* contra pluralitatem spraktykowany, a tym samym jako nieprawny, wzruszony być powinien.

Resolutio per questionem.

Z kąd dowody na rzecz każdą pewnieysze, czy z pisma prywatnego, czy z pisma Sądowniczego.

Każdy, by też kto i o Prawie krajowym wiadomości nie miał, naturalnym rozsądkiem na tym poprzestać musi: iż prywatne pismo przed dziełem pisma Sądowniczego niszczeć i upadać powinne.

Krótko tu rozebrać, i z pilnością uważyć należy: co jest Dekret oczewisty Trblski? jakiey powagi Osoby Sędziowskie? jakiey dzielności? czas i mieysce, w którym się Dekret składa.

Przeciwnie, co też oświadczenie znaczy? i choćby było Urzędownie, a nie prywatnie czynione? obojętnie, a nie wyraźnie præ favore JO. Xcia pisane, za kim innym, a nie za sobą świadectwo tworzące? z gorliwości wnętrzney, a nie pogardy Dekretu i Praw wynurzone, czy mogłoby wyrównać, a tymbarziey w mocy swey przewyższyć i osłabić Dekret oczowisty Trblski.

Na własność, czyli znaczenie czym, i co jest Dekret Trblski? nie trzeba z głowy tworzyć szacunku, wynaydować mocy, i pomnażać powagi, gdyż same Prawa krajowe większego szacunku, mocy i powagi nadać niemogły, jak gdy z Seymowemi sprawami one porównały, pisząc w te słowa:

Trybunalskie Dekreta mają być ważne jako Seymowe. Czytać Kon: 1578. przy Statucie folio 8. tit: *Tyybunał.*

Ten tedy Dekret Trblski oczewisty tak silny i mocny, jako samo Prawo Krajowe jest silne i mocne, niech już nie znayduje wiary za sobą z doniesienia, i słyszenia.

Lecz ktoż widząc i dotykając się większoszości wotow Sędziowskich na pismo Sądownicze wylanych i podpisanych w liczbie 10. Marszałka, Pisarza, i Deputatow ośmiu, nie przyzna mu tey słuszności i mocy: że tak jest.

Widzieć liczbę z Dekretu Sędziow wypisanych.

1mo: Andrzey Zieńkowicz Marszałek Trblu Gł. W. X. L.
2do: Antoni Hlebicki Jozefowicz Sędzia Prezydent Orszań: Pisarz Trblu Gł. W. X. L.
3tio: Alexander Kazimierz Wołodźko Sędzia Trblu G. W. X. L. z Pttu Oszm:
4to: Kajetan Garwacki Generał Adj: B. Pol, Deputat Trblu G. W. X. L. z Pttu Lidz:
5to: Tomasz Michniewicz Deputat z Pttu Kowień:
6to: Franciszek na Woydzianach Woydziewicz Podskarbi Trblu Gł.
7mo: Tadeusz Pruszyński Podkom: Miń: Deputat z Pttu Wiłkom:
8vo: Onufry Roszkowski Obaźny i Deputat Wwdztwa Witebskiego.
9no: Tadeusz Janczewski Stta Tubin: Deputat z Xstwa Zmudz:
1mo: Michał Wolbek Rotm: i Deputat Pttu Mozyr:
Wierzeyski Regent Trblu Gł. W. X. L.

W dowod

1770. *Marca* 14. *Dnia Dekret widzieć*

Dwie były na mocy, i dwie Decyzye pluralitate zakończone *czytać.*

Z tey tak widzialney prawdy postąpić należy do niezaprzeczoney na obie strony zgodney wiadomości, wiele też było wszystkich Deputatow? Sam JO. Xże Jmć w Produkcie swym naliczył i wypisał 20. z Brodowskim. *Widzieć Produkt sub litera D.*

O Brodowskim acz niepiszącym się do Dekretu, jako na Dekrecie nie będącym, sam też Xże Jmć ogłasza go być Remissę decydującym do Ziemstwa Słonim:

Więc z Brodowskim byłoby jedynastu Dekret Remissyiny składających.

Wszakże WW. Pawlikowscy nie kładą Brodowskiego w liczbę Sędziow Dekret składających, gdy jego podpisu nie znaydują.

A JO. Xże Jmć od liczby przypodobanych sobie Deputatow gdy odrzuca, więc on jedynasty na stronie zostanie. *Wieleż pozostało reszty Deputatow?*

 Dzie-

Dziewięciu w Regestrze JO. Xcia Jmci położonych, a ci są:

1. Bielski Wileński.
2. Niewęgłowski Brasławski.
3. Andrzeykowicz Wołkowyski.
4. Romanowski Mścisławski.
5. Destrung Trocki.
6. Wańkowicz Brzeski.
7. Horain Smoleński.
8. Buynicki Połocki.
9. Horain Starodubowski.

Owoż gdy oprócz Brodowskiego Dekret z dziesięciu kresek Deputackich złożony, promulgowany, podpisany został, któż nie widzi i nie doświadcz? a widząca, doświadczając, i tey prawdy na jawie dotykając się, któż nie uwierzy: że pluralitate votorum skonkludowany.

Nie wchodzi Pawlikowski w interpretacyą myśli i zdania reszty Deputatow nawet na namowie pozostałych, a do Dekretu nie piszących się, bo mu wotow na sekret juramentem Sędziowskim ograniczonych badać się, ani Sędziom ogłaszać Prawo dozwala.

Y chociaż mnieyszey liczby Deputaci nie inkwirowani zdanie swoje czyli wota objawili, nie na Dekret, lecz na siebie plamę i kaźń zaciągnęli: że i jurament własny, i Prawo przestąpili favore JO. Xcia Jmci.

Bowiem nie sekretnych zdań wyjawienie, bo te Prawem zakazane, lecz Sądownicza wyrokow przed Stronami promulgata, nie przez wiarę obojętną lub zmyśloną, ale przez otworzyste Xiąg Sądowniczych słyszenie, widzenie i dotykanie nadaje jestestwo Dekretom oczewistym.

Tak konkluduje Konst: 1764. tit: *Deputaci*, gdy promulgatę przed Stronami naznacza, a naznaczając gdy ulegać Stronom każe, wątpić w ten czas nie dozwala o Dekrecie z większości kresek złożonym taż Konst: pod tytułem *de valore Dekretow*.

Co że tak jest: iż Sądu promulgata przed Stronami pewną staje się twierdzą większości kresek Deputackich, acz szczegulna zdań Sędziowskich przez Prawo sekretu ukryta wiadomość.

Czas więc poznawania i dochodzenia większości kresek wyższy brany być niemoże, jak od momentu promulgaty Dekretu.

Inaczey bowiem rozumiejąc, i z wyższego czasu sprawę tworząc, trzeba pierwiey znieść i Prawo Krajowe na Sędziowski sekret, i Prawo kardynalne na Sądowniczą promulgatę.

Co że oboje, to jest Prawem a Prawem żadney obojetności niemającym, któż nie zezwoli na tę prawdę?

Że z wyższego czasu ślubem sekretu obowiązanego objekcye przeciw Dekretowi niewolne, a pozwalając na to, któż rowney prawdzie oprzeć się zdoła, że ten czas, a nie inny promulgaty Dekretu godziwym staje się poznania większości wotow.

Z czasu promulgaty jeden nastąpił Dekret, który się teraz składa, a innego żadnego nie było, nicht nie słyszał i nie widział, więc ten, a nie inny z większości kresek złożony, bo też ten promulgowany, podpisany, i z pieczęcią Trblską in lucem wydany.

On też do exekucyi słusznie przywiedzionym został.

Promulgata jest ostatecznym składem Dekretu, według nauki Prawa, a ostateczny skład Dekretu czyż mógłby nastąpić i być podpisanym bez uprzedzoney większości kresek?

Mówi JO. Xże Jmć: że cztery Deputaci Orszański Pisarz Trblski Jozefowicz, Wołodźko Oszm: Janczewski Zmudzki, Wolbek Mazyr: bojaźnią dla pogróżek przestraszeni, i przez Marszałka znagleni lubo pisali się do Dekretu oczewistego Trblskgo, jednakże przeciwnie na inne Ziemstwo wotowali, oświadczeniem swoim społnie z dalszemi mnieyszey liczby Deputatami podpisy swoje zamanifestowali. Więc Dekret contra pluralitatem Sędziow oświadczenie czyniących niemoże być konsyderowany za Dekret.

Odpowiada się: Podobniey gdyby Prawo z omyłki jakiey pozwoliło własny przemienić Dekret, niżli oświadczeniami bezprawnemi je znosić, a przecież Konst: 1764. titulo *Deputaci* kiedy po trzech turnach dalszego nawet wotowania Deputatom u Marszałka doprászać się zakazała, tym samym własnego wyroku przemienić nie dozwoliła.

Czytać Konst:

Cóż mówić: by się godziło własny promulgowany, i przez siebie podpisany, co większa Stronom wydany Dekret, prywatnym i pokątnym dziełem znosić.

Znali, czy nieznali ci cztery Deputaci Dekret za swóy własny wyrok?

Jeżeli nie znali tegoż Dekretu za swóy wyrok z większosci kresek złożony, na jakiż koniec podpisowali?

Je-

Jeżeli nie znali tegoż Dekretu za fwóy wyrok z więkfzości krefek złożony? na jakiż koniec podpifowali?
Jeżeli znaki w czafie promulgowali? podpifali? i wydali spólnie z innemi in completo pluralitatis numero będącemi? iakże ich niewcześnie łączenie fię do mnieyfzości krefek znieważyć Dekret oczewifty będzie zdolną i godziwą przyczyną.
Rozebrać wfzczegulności, co też ten fkrypt pokontny, wewnątrz lub zewnątrz ma prawnego? i flufznego nie tylko do ruiny? lecz nawet do nagany Dekretu.
Na famo weyrzenie tytułu, arcy ieft bezprawnym.
Tytuł tego fkryptu dano oświadczenie? cóż przecie w tym rozumieli twórzyciele onego, że to coś więkfzego znaczyć będzie, niżeli Manifeft, i że nie tak iafne będzie przeftępftwo praw krajowych w tytule prywatnego oświadczenia, niżli w Manifeście, ieli fię więc tego to spofobu, lecz fię razem haniebnie zawiedli na fwym mniemaniu.
Oświadczenie co z fiebie znaczy? dokładnie wyświeca prawo Statutowe w tych flowach „ tedy ukrzywdzony takowe fzkody oświadczywfzy i „ opowiedziawfzy Urzędownie: czytać w ar: 50. i 51, z Roz: 4.
Z tey pierwfzey prawa nauki, że tytuł oświadczenia iedno znaczy co opowiedanie Urzędowe, a opowiedanie iedno co manifeft; poftąpić do dalfzey tych i innych artykułow prawa Dyfpozycyi, który też z nich manifefta przeciwko Dekretom oczewiftym Trybun: czynić, albo one za przyczynę do zniewagi Dekretow brać dozwala? żadnego zgoła niema.
Nie nowy to ieft fpofob, i wynalazek tey roboty, byli i przedtym tak niebaczni na Dekreta oczewifte Trybunalfkie którzy flawę Juryzdykcyi fzarpali, i na moc Dekretow z Manifeftami, czyli oświadczeniami powftawali.
Czuli iednak i rozfądni Oyczyzny Synowie na Seymowych obradach, temu złemu dłużey fię rozpościerać nie dozwolili.
I przeto hamuiąc takie nie przyftoyne dzieła wydały Seymowe obrady prawo wyraźne na powfzechne fzacunek Dekretow oczewift: Trybunał: a na wynifzczenie tey zaraźliwey trucizny w tych flowach, „ a że z
„ wielką krzywdą prawuiących fię było, gdy ftrony Dekretami
„ z oczewiftey kontrowerfyi ferowanemi przekonane spofobów
„ różnych na znief\ienie onych dotąd zażywali. Loco 2do a potem
„ wymyślne proceffa, które donofzono przeciwko Plenipotentom,
„ jakoby o zmowę ftroną, abo o opufzczenie obron prawnych znofiemy. Zabiegaiąc temu takowe fprawy, i fpofoby znofzenia
„ &c. abroguiemy. Loco 3tio. Przeto te wfzyftkie Dekreta Trybunału W. X. Lit: z Kontrowerfyi ferowane ejufdem authoritatis roboris & firmitatis jako Trybunału Koron: i Seymowe mieć
„ chcemy i poftanawiamy. O to wyrok prawa 1698. przy Statucie Litewfkim w koequacyi jurium czytać.
Niebawiąc więc Pawlikowicy nad tym tytułem pokontnego fkryptu iako nad przeftępftwem praw krajowych nader dowodnym.
Idą do wnętrznego gatunku, a Sąd niech fię nad tym oświadczeniem krótko zaftanowi, i z nauką praw niech z kombinuie, co też w nim uyrzy choć na makułę flufznego? i prawnego.
Reweluje to oświadczenie sekreta i wota Sędziowfkie, a dwojako przeftępnie.
Raz kiedy zaprzyfiężony charakter wftecz cofa, i fzlubu na Sekret poświęconego nie dochowuje.
Powtóre kiedy na fwe właf\ne wyroki podpifami pluralitate ftwierdzone naftępuje, czego wymienione prawo broni.
Ogłafza cofnienie fię czterech Deputatow pifzących fię do Dekretu, co ieft iftòtną prawa pogardą.

 Wyfi-

Wyſiła ſię w reſzcie na oſtatnią przyczynę ku poparciu ſprawy JO. Xcia Imci że dla bojaźni Marſzałka cztery Deputaci do Dekretu piſali ſię.
Gdyby za przyczynę wziętą w cóżby ſię prawo, i iurament Sędziowſki bojaźni wyprzyſięgaiący ſię obróciły, *Czytać w Konſt:* 1726. Jurament Sędziowſki.
I ieśli oni ten Dekret dla bojaźni podpiſali contra pluralitatem, toć oni pewnie JO. Xcia Biſkupa tąż bojaźnią charakterem Sędziowſkim wyprzyſiężoną na ſprawie zdradzili, i Prawo kardynalne złamali?
Czemuż JO. Xże nie przeciwko im, lecz za niemi, i z niemi spólnie ſtoi w procederze?
I jeśliby oni nie dla ſwych wyrokow, lecz dla bojaźni to uczynili, byliby za obelżycielow Trbłu, a przeſtępcow Prawa krajowego poczytani
Czemuż Deputaci przeciw Dekretowi w mnieyſzey liczbie idący tych cztérech Deputatow nie pozywaią, i czemu do spólniczego piſania ſię w oświadczeniu przyimuią? *Widzieć ich podpiſy na oświadczeniu.*
Nie mieli i dawniey przeciwko tym czterem Deputatom circa pluralitatem kreſek do Dekretu piſzącym ſię, ani JO. Xże Biſkup, ani Deputatci, w mnieyſzey liczbie z oświadczeniem przychodzący ſprawy, nie wynoſili przeciwko im zapozwow, i Aktoratow. *Czytać Dekreta Konfeder: i dalſzy proceder.*
Znali więc i Deputaci mnieyſzey liczby, i JO. Xże Imść że piſanie ſię do Dekretu niebyło w iſtocie dla bojaźni, lecz dla własnych przyświadczenia wyrokow.
Y dla tego woleli od nich wyjednać czynność bez prawnego oświadczenia, niżli konwinkować onych o bojaźń, a tym samym o zdradę nie byłą.
Taż to robota arcy nieſłuſzna, i bezprawna? ma znieważać Dekret oczewiſty Trybunał? tak ważny, i mocny jako Seymowy.
Było wſzakże nie 10. Deputatow, w czaſie tego Dekretu, na Namowie, kiedy ſam JO Xże Imść mówi, że Brodowſki 5. Deputatow po mówiwſzy wyſzedł, i im do wyiścia z Namowy był okazią. *Czytać Produkt Xcia ſub litera B. pagina 2da*
A W. Horain, jako ſam Xże wnoſi, pierwo suſpendowanym zoſtał; więc 7miu byłoby ktòrzy Dekretu nie ſkładali, a 13. ktòrzy na na Mowie zoſtali i decydowali z tych 13. piſało ſię 10. do Dekretu a trzey nie piſali ſię.
Zapytać przeto należy, jeżeli ci trzey Sędziowie byli nagleni, i ſtraſzeni do podpisania Dekretu, albo niebyli?
Jeżeli nie byli ſtarſzemi ci trzey, na cóżby tamci ſtrachem byli nagleni? alboż więcey tych? niżli tamtych Sędziow kreſki circa pluralitatem wartowały.
Jeśli byli ſtraſzeni, kiedy tamtych żadna bojaźń na podpisy nie naraziła, jakżeby tych narazić mogła, gdyby oni do właſnego Dekretu nieznali ſię.
Ieżeli byli ſtraſzeni; czemuż oni ni Marſzałka, ni wſpòł Kolegow piſzących ſię do Dekretu ni Pawlikowſkich nie pozywaią?
Cóż mówić o dalſzych okolicznościach? na Sądzenie, i wydawanie wotow Sędziowie zaprzyſięgli.
Na oświadczenie prywatney roboty do faworu IO. Xcia utworzoney żaden nie przyſięgał, i przyſięgać nie mógł, bo prawa na to niema.
Dekret w czaſie i mieyscu Sądowniczym? oświadczenie w czaſie i mieyſcu prywatnym, ba pokontnym jako nawet nie juryzdycznym.
Y kiedy Prawo wyraźne juryzdycznych Manifeſtow czyli oświadczeń na ruinę Dekretow oczewiſtych używać zakazało. Cóż mòwić o tym prywatnym Manifeście titulo oświadczdniu.

Do-

Do czego się uda, i czego się jąć zechce? nic beſpiecznego do uymy Dekretu nie znaydzie.
Czy Inkwizycyi prosić będzie, to na rzecz sądzoną Inkwizycya nie idzie tak konkluduie Konſt: 1647. pod Ar: 88. z Roz: 9. 4.
Y ktoby świadczył de pluralitate kresek? kiedy w Namowie nicht być niemogł prócz Sędziow, a ci dali świadectwo za Dekretem w większey liczbie, a nie jeden Marſzałek.
Czy póydzie do juramentu, IO. Xże Imść jako Dekret contra pluralitatem?
A wcóż się obróci Prawo Ar: 75. Roz: 4. które po Dekretach rzeczy ſzukać, a tym barziey na Dekreta następować niedozwala.
Co znaczyć będzie Prawo Konſt: Coron:, które Marſzałkom, a nie stronom Sędziowskie wota numerować, i ogłaſzać na Namowie, zleciła.
Co znaczyć będzie Ar: 77. z Roz: 4. które juramenta tam dopuſzczać każe, gdzie pisma, i świadkow niema, nie zaś gdzie o Dekret oczowisty idzie.
Co znaczyć będą Konstytucye? które Dekreta Trblskie z Dekretami Seymowymi porównały? a tym samym od wſzelkiey ich kognicyi wyłączyły.
Mówi IO. Xże Imść że Konſt: 1774 Sąd Kommiſſyiny na tę ſprawę składaiąca dozwoliła użyć powagi Seymowey na ſzczególną w tey ſprawie kognicią Dekretow, a gdy Konſt: pośledniey ſza 1776 Kommiſſyine ſprawy (tak jako na Kommiſſyi były) odesłane zostały przed Trybunał; więc Trybunał powagą Seymową mocen w kognicią wchodzić, i kaſſować.
Odpowiada się: udzielona moc Kommiſſyi na ſzczegulność tey ſprawy, a potym zlecona Trybunałowi, nie przyczyniła więcey mocy i powagi dziſieyſzemu Trybunałowi nad moc, i powagę dawnieyſzych Trybunałow.
Bo co Kommiſſyi udzielonym było w ſzczegulney ſprawie na czas, to Trybunałom przeſzłym i następnym w powſzechności na zawſze nie iednym Prawem, lecz kilku Konstytuciami na dano.
Nie było iednak takiego Prawa nigdy, dla żadnego Trybunału udzielonego, by się godziło oczewiste Trybunalskie Dekreta w Trybunale z nieważać, ani w iakiekolwiek podeyrzenie w prowadzać, i teraz ni powſzechnego, ni ſzczegulnego nie ma Prawa.
Z powſzechnego Prawa wiadomy ieſt każdemu Sędziowi ſzacunek Dekretow Trybun: oczewistych.
Wſzegulnym prawie na dziſieyſzą ſprawę stanowionym, niemaſz od miany praw dawnieyſzych nad tenże ich ſzacunek.
Owſzem dokładnie ubezpieczono, i iuramentem Kommiſſarzow ostrzeżono, *według Praw, i Statutu W. X. Litt: Sądzić że tak ieſt.*

Konſt: 1774. Ru czytać, ſub tit: Kommiſſye do rozſądzenia Sprawy między W. Biskupem Wileń: i innymi.

Dano w prawdzie Sąd na kognicią Dekretow, ale gdy według praw Sądzić kazano, iedno iakby napiſano, których prawa kognicią czynić dozwalaią.
A gdy ieſt pewnym, że dawnieyſze prawa nienaruſzone, a ni większa władza Trybunałom nienadana, i nadana być nie mogła, gdy była, i ieſt porównana z Seymową powagą.
Y gdy powſzechność Praw nie zachodzi tak daleko, aby ogułem wſzystkie oddawała Dekreta na kognicią bez różnicy.
Różnica więc Dekretow ma być uważona, wiakich rodzaiach kognicia, toż approbata, lub reprobata wolna, a w iakich niewolna, i wiele też tych rodzaiow ieſt.

Dwa ſą, a te na rożne iuryzdykcye ściągaią ſię.

Jeden oczewiſte, drugi Kontumacyine zawiera Dekreta, a oba ſzczegulnym obięte prawem.

Do kontumacyinych Ar: 24 z Roz: 4. i dalſze do oczewiſtych Ar: 25. i 75. z Roz: 4.

Między tymi dwóyga rodzaiami różnica zachodzi Dekretow mnieyſzey iuryzdykcyi od Trybunalney.

Od mnieyſzego Sądu Dekretow idzie appellacya przed Trybunał, tak uczy Ar: 88. z Roz: 4. i Konſt: 1764. tit: appellacya.

Od Trybunału nigdzie, ani na Seym niewolna.

Kiedy wyraźnie warowano: „ że ani Seymowemi ani Zadwornemi Dekre-
„ tami niemaią bydź znaſzane. Czytać Konſt: 1618 folio 8. przy Statucie.

Owoż które kognicye i kaſſacie podlegaią? nayprzod Kontumacyine Maioris & Minoris ſubſelii, ieśli przeciw Prawu okażą ſię.

Powtóre: Dekreta od mnieyſzych ſubſeliow appellowane według Stat: i Kon: 1764. tit: appellacye.

Lecz co ſię tknie Dekretow oczewiſtych Tryb:, te od powſzechney reguły na kognicią Dekretow ſtanowioney wyłonczone, kiedy z powagą Seymową z równaną, i w żadną wątpliwość wprowadzać przez nikogo niedozwolono, iako brzmią Konſt: od Ru 1578. aż do Koron: 1764. ſtanowione.

Dozwolenie zatym kognicyi przez Konſt: 1774 referebiliter do Praw, i Sta: maiącey ſię nierozciąga ſię tylo do Dekretow Kontumacyinych i Minoris ſubſelii.

Do iakich ma JO. Xże Biſkup z Urzędem Ziem: Nowogr: i Słonim:, a i tych niezyſzcze kaſſaty gdy niedowiodł onym złości.

Cóż mowić o Dekretach Trybun: oczew:? na które oſtatecznym prawem Seymu przeſzłego, Seymowym nawet Sądom kognicyi czynić niedozwolono.

Oweſzem wyraznie zakazano gdy na piſano: „ oprócz tych wyżey wymie-
„ nionych ſpraw rodzaiow inne żadne do tego Sądu należeć niebędą,
„ ani Dekretow żadnych niżſzych i wyżſzych ſubſeliow Sąd tenże po-
„ znawać mocy mieć niebędzie pod żadnym tytułem pretextem i wy-
„ nalazkiem. *Czytać.*

Konſt: 1776. tit: ordynacya Sądow Seymowych puncto 6to.

Owoż moc y ſiła Dekretow Oczewiſtych Tryblſkich ze wſzyſtkich Praw, y Konſt: niczym nadwerenżono nie ieſt.

W Oſtatku.

Mówi JO. Xże Jmć że Dekret Remiſſyiny Oczewiſty Trybun: Dekretom Konfederackim Kontumacyinym w Roku 1773. Julii 31. dnia na Pawlikowſkich o trzymanym ſkaſſowany zoſtał, powtórnym Dekretem Konfederackim w Roku 1773. xbra 11. dnia z kontrowerſyi ferowanym, kiedy pierwſzy Dekret Konfederacki kaſſatę Dekretu zawieraiący utwierdzony, y za prawny uznany, tym samym tenże Dekret Oczewiſty Trybun: iuż ieſt znieſionym.

Odpowiada ſię z pierwſzego Dekretu Konfederackiego bezprawna przyczyna, z drugiego zawodna a z oboyga wnieſiona konkluzya do kaſſaty Dekretu Trybun: arcy ieſt naganna y nieprzyzwoita.

Co ſię tak Probuie.

Gdy-

Gdyby Dekret Kontumacyiny zyſk lub ſtratę przynoſił pryncypalną, tedy tyle miałby mocy ile każdy Dekret Oczewiſty pryncypalny, a maiąc tyle mocy: komużby dopuścił ſprawy y Sądu w pryncypalney rzeczy.

Wielka różnica między Dekretem Kontumacyinym, a Dekretem Oczewiſtym.

Przez Dekret Oczewiſty zyſk lub ſtrata każdey rzeczy kończy ſię, tak naucza Ar: 25. y 75. z Roz: 4. gdy o rzeczy osądzone wznawiać ſprawy nie dozwala.

Przez Dekreta Kontumacyine zyſk, ni ſtrata w ſprawie nieidzie, by też były nayprawnieyſze.

Lecz tylo za niemi lucra, y expenſa procederowe, a za ultymarnemi kondemnatami zyſk doczeſny, lub peny kontrawencyine naſtępuią.

Tak uczy coæquatio jurium gdy pouſundowaniu locum ſtandi, y sprawy w Sądzie, y Sądu na ſprawę dozwala. *Czytać one:*

Także dyſponuią Konſt: 1726. y 1764. tit: exekucye, gdy po odsądzeniu pen kontrawencyinych do samey ſprawy przyſtępować każą. *Legantur.*

Co gdy tak ieſt, że żaden Dekret Kontumacyiny bynayprawnieyſzy na zyſk, y ſtratę wieczną mocy Prawem udzieloney nie ma.

Więc kaſſata kontumacyina Dekretu Oczewiſtego Trybun: iedney ſtronie zyſk, drugiey ſtratę wieczną znacząca, ieſtże ſłuſzna? owſzem nie ieſtże upadkowi podległa? iako zaoczna, y fortelnie prawu Kraiowemu Ar: 41. z Roz: 4. przeciwna.

Y tego toż Dekret Oczewiſty Konfederacki nie potwierdził, co w obiekcyi takowey bezprawney wnieſionym zoſtało, wzmianki o kaſſacie Dekretu Oczewiſtego Trybun: nieuczynił, lecz tylo co do legalności Sądu ſwoiego, że nie ieſt extra forum, y co do ſtopnia infamij, że nie ieſt contra gradum iuris tym samym co do ſolucyi, a nie do żadney ſtraty y zyſku za dobry, i prawny uznał.

Boteż do tych dwoyga przyczyn legalności Sądu, y ſtopnia infamiy; nie zaś o zyſki, lub ſtratę Dekretu kontrowerſye na Sąd Konfederacki do rezolucyi oddane były. *Rzeczą tey prawdy ieſt Dekret Konfederacki z kontrowerſyi ferowany. Pod rokiem.*

1773. Mca xbra 11. d. który *czytać.*

Jnaczey rozumieiąc, y sądząc o Dekrecie kontumacyinym, iż on ieſt osądzonym co do zyſku y ſtraty za ſłuſzny, y prawny, trzebaby było wſzyſtkie ſummy tym Dekretem kontumacyinym dla Xcia wzkazane za ſprawiedliwe uznać, a razem bez rozſądku y kognicyi satysfakcyą na odpłatę z terminem naznaczyć, a gdzież takie ieſt Prawo? y czyż o to potylekroć Sąd dany, y proceder nakazany.

Konſt: Coron: 1764. Zapiſom nic uymować, ni przydawać tym barziey Dekretom nie dozwala. *Czytać oną* pod tytułem Patron:

Niemaſz w Dekrecie Konfederackim z kontrowerſyi ferowanym kaſſaty Dekretu Oczewiſtego Trybun: y niebyło na to Sądu.

A iakże to dodować pzzywłaſzczać Dekretem Konfeder: z kontrowerſyi ferowanemu? czego w nim niebyło, y niemaſz, a czego też dodawać Prawo broni.

Owoż iak z kontumacyinego Dekretu nieſłuſzna przyczyna, a z oczewiſtego Konfeder: zawodna, nad ſonancyą y brzmienie onego wzięta, tak z oboyga konkluzya przeciw Dekretowi Oczewiſtemu Trybun: w proźbie kaſſaty że ieſt bezprawna, ktoż tego niewidzi?

A widząc y naiawie doświadczaiąc, ktoż nie oſądzi? że Dekret Oczewi-

ſty Trybun: w żadnym ſpoſobie ſkażonym przez Dekret Konfeder: niebył, nie ieſt, y przezeń ſkażonym być nie może.

Wſzyſtkie więc od początku, aż do oſtatku te, y tym podobne obiekcye przeciw Dekretowi położone niczym ſą, nic nieznaczą, y nic nie mogą.

Bowiem Trybunał nie ma władzy Seymowych, ſpraw roztrząſać, kiedy exekwować je ściſłym prawa y iuramentu Sędziowſkiego węzłem obowiązał ſię.

Więc też rownie nie ma Sądu y ſprawy o Dekret Trybun: Oczewiſty z dziełem Seymowym zrównany.

Jnaczey rozumieć o Dekrecie Trybunalſkim Trybunałowi nieprzyſtoi, chiba albo wątpić o własnym tytule, y powadze, z tytułem y powagą Seymową zrównanym? albo więcey ſobie dozwolić? niżli prawo dawcze uſtawy, władzy dozwoliły.

Jnaczey też ſtronie o ieſteſtwie Dekretu takiego trzymać niegodzi ſię chiba albo niepoznawać co ieſt Dekret Oczewiſty Trybun: albo poznaiąc przeſtać na Dekrecie, albo z właſnym poznaniem walczyć, gwałt Prawu, y Dekretowi czynić? a za to przyzwoitey karze koniecznie ulegać trzeba, *nad te prawdy nic pewnieyſzego z nauki Artykułow prawnych.*

Wątpić Sądowi o powadze Dekretow Trybun: byłoby znoſić tytuł powagi właściwey, a tym samym grzeſzyć przeciwko uſtawom.

Dozwolić ſobie więcey władzy, niżli uſtawy Praw dozwoliły? iedno byłoby, co znoſić y gwałcić Prawa Krajowe, a nie exekwować one.

Y czemu przed Trybłem o zelżenie Dekretu Trybun: Oczewiſtego z tak wielką uśilnością nalega JO. Xże Jmć? czyż Trybunał ninieyſzy? różni ſię od przeſzłego Dekret ſkładającego?

Czyż Trybunał ninieyſzy? nie ieſt z tegoż prawa złożony, co y przeſzły.

Nie znayduie ſię w Prawach kraiowych żadna rożnica, y przemiana między Trybunałami a Trybunałami, iedna ich powaga, iedna moc iedne dla nich Prawo, a to we wſzyſtkim bez różnicy y przemiany iednoſtayne.

Jakimże ſpoſobem między Trybunałami, iednego Króla, a kilku reprezentuiącymi! ſtać ſię może choć na chwile przed znaiomością Praw różnica y iak iednego nad drugim władza rozciągnie ſię? gdy wſzyſtkie przeſzłe teraźnieyſzy, y naſtępne Trybunały, y ich Prawa iednego znaczą władarza.

Co gdy ſię dowiodło Prawami, ktoż tey prawdy niewidzi? iż ſkutek prożby przeciwney, a raczey zniewaga owego Trybunału Dekretow, ſtałaby ſię zniewagą właſną dzieyſzego Trybunału, iako oboygu Trybunałow na iednym Sądzie, a to weſzyſtkim równą Seymową powagą zaſzczyconych, a w iſtocie ieden Tron Królewſki reprezentuiących.

Owoż dla czego Dekreta Oczewiſte Trybſkie porównane są z Dekretami Seymowemi.

Dopuścić przeto poniżenia Dekretu Oczewiſtego Trblſkiego na ſzczegulną prożbę JO. Xcia Jmci Biſkupa? byłoby iedno, co odłączyć tenże Dekret od rowney powagi Dekretow Seymowych, odłączyć od powagi Seymowey Dekret Trbl: iedno byłby co powſzechność na niebezpieczeńſtwo narazić.

A narażaiąc na te niebezpieczeńſtwo? ktoż tego niewidzi? iż samo Prawo kardynalne w rowności Dekreta Trblſkie z Dekretami Seymowymi ſtrzegące przegraćby dziſieyſzą ſprawę muſiało.

Roku 1793 M-ca Aprylia 13 Dnia Wykonałem Przysięgę na Wierność ~~Imperato~~ Nayiaśnieyszey Imperatorowey Jeymci Całey Rossyi.

Содержатель Книги
Мостовничи Минской
Осипъ Криштофовичъ
Соронецъ

1

Rem. Forgës K.A.